

धृष्ण्यायातिरनवस्थितचित्ततातज्जुःखं दुःखस्यातिर्विनाशस्तज्जुःखं ॥ २२ ॥ संततेयसुखदुःखधाराइत्यतस्याज्यैवेत्याह सुखस्येत्यादिना ॥ २३ ॥ दुःखमूर्छितः दुःखेन वर्धितः एकांगमपि सर्पदष्टगुष्ठवत्त्यजेत् किमुत बाह्यं राज्ञ्यादीति भावः ॥ २५ ॥ हृदयेन शोकमूलेन ॥ २६ ॥ प्रियं आचरन् कुर्वन् केन हेतुना कथं केन प्रकारेण कस्य संबंधीति ज्ञास्यसि ॥ २७ ॥ मूढतमाः प्रमुत्तनरवज्जटाः बुद्धेः

दुःखमेवास्ति न सुखं तस्मात्तदुपलभ्यते ॥ तृष्णार्तिप्रभवदुःखदुःखार्तिप्रभवसुखं ॥ २२ ॥ सुखस्यानंतरंदुःखदुःखस्यानंतरंसुखं ॥ न नित्यं लभते दुःखं न नित्यं लभते सुखं ॥ २३ ॥ सुखमेव हि दुःखांतं कदाचिदुःखतः सुखं ॥ तस्मादेतद्वयं जत्थाद्यइच्छेच्छाश्रयंतं सुखं ॥ २४ ॥ सुखांतप्रभवदुःखदुःखांतप्रभवसुखं ॥ यन्निमित्तो भवेच्छोकस्तापो वा दुःखमूर्छितः ॥ आयासो वापि यन्मूलस्तदेकांगमपित्यजेत् ॥ २५ ॥ सुखं वायदि वा दुःखं प्रियं वायदि वाऽप्रियं ॥ प्राप्तं प्राप्तमुपासी तहृदयेनापराजितः ॥ २६ ॥ इषदप्यंगदाराणां पुत्राणामाचरन् प्रियं ॥ ततो ज्ञास्यसि कः कस्य केन वा कथमेव च ॥ २७ ॥ ये च मूढतमालोके च बुद्धेः परंगताः ॥ तएव सुखमेधं ते मध्यमः क्लिश्यते जनः ॥ २८ ॥ इत्यब्रवीन्महाप्राज्ञो युधिष्ठिर स सेनजित् ॥ परावरज्ञो लोकस्य धर्मवित्सुखदुःखवित् ॥ २९ ॥ येन दुःखेन यो दुःखी न स जातु सुखी भवेत् ॥ दुःखानां हि क्षयो नास्ति जायते ह्यपरात्परं ॥ ३० ॥ सुखं च दुःखं च भवाभवौ चलाभालाभौ मरणं जीवितं च ॥ पर्यायतः सर्वमवाप्नुव तितस्माद्दीरो नैव हृष्येन्न शोचेत् ॥ ३१ ॥ दीक्षां राज्ञः संयुगे युद्धमाहु र्योगं राज्ञ्येदं दुर्नीत्यां च सम्यक् ॥ वित्तत्यागो दक्षिणानां च यज्ञे सम्यग्दानं पावनानीति विद्यात् ॥ ३२ ॥ रक्षन् राज्ञ्यं बुद्धिपूर्वनयेन संत्यक्तात्मा यज्ञशीलो महात्मा ॥ सर्वान्लोकान् धर्मदृष्ट्या चरंश्चाप्युध्वेदहान्मोदते देवलोके ॥ ३३ ॥ जित्वा संग्रामान्या लयित्वा चराष्ट्रसोमं पीत्वा वर्धयित्वा प्रजाश्च ॥ युक्त्या दंडधारयित्वा प्रजानां युद्धे क्षीणो मोदते देवलोके ॥ ३४ ॥ सम्यग्वेदाभ्याप्य शास्त्राण्यधीत्य सम्यग्राज्यं पालयित्वा च राजा ॥ चातुर्वर्ण्यं स्थापयित्वा स्वधर्मे पूतात्मा वै मोदते देवलोके ॥ ३५ ॥ यस्य वृत्तं न मस्य तिस्रर्गस्थस्यापि मानवाः ॥ पौरजानपदामात्याः सराजारा जसत्तमः ॥ ३६ ॥ इति श्रीमहाभारते शांतिपर्वराजध्वंसेनजिदुपाख्याने पंचविंशोऽध्यायः ॥ २५ ॥ ॥ ३७ ॥ वैशंपायन उवाच अस्मिन्नेव प्रकरणे धनं जयमुदारधीः ॥ अभिनीतं तं रावाक्यमित्युवाच युधिष्ठिरः ॥ १ ॥ यदेतन्मन्यसे पार्थ न ज्यायोऽस्ति धनादिति ॥ न स्वर्गो न सुखं नार्थो निर्धनस्येति तन्मृषा ॥ २ ॥

परंब्रह्मगताः प्राप्ताः अतस्त्वमधमस्तु न भवसि मध्यमोऽपि माभूरित्यर्थः ॥ २८ ॥ २९ ॥ येन तृष्णादिनिमित्तेन ॥ ३० ॥ भवाभवौ ऐश्वर्यनैश्वर्ये ॥ ३१ ॥ दीक्षामिति राज्ञो यागयोगसंन्यासस्थानीयाः युद्धं पालनं कर्तौ वित्तत्यागश्चेति तान्येवाप्त्यपावनानीत्यर्थः ॥ ३२ ॥ संत्यक्तात्मानिरहंकारः ॥ ३३ ॥ ३४ ॥ इति शांतिपर्वराजध्वंसेनैका पंचविंशोऽध्यायः ॥ २५ ॥ ॥ ३७ ॥ अस्मिन्नेवेति ॥ १ ॥ २ ॥